

LBRIS

We know
books

Editor: *Vasile Burlui*

Redactor: *Tatiana Dabija*

Tehnoredactare: *Cezar Baciu*

Copertă: *Florentina Vrăbiuță*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

RĂDUCAN, PUIU;

Castelul de la Bălți/ Puiu Răducan;

Pref. de Livia Iacob

Iași, Cartea Românească Educațional, 2024

ISBN 978-606-057-328-9

I. Iacob, Livia (pref.)

821.135.1

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional,
Iași, 2024.

Adresa: Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2, Iași – 700124
www.ecredu.ro

PUIU RĂDUCAN

Castelul de la Bălți

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

LBRIS

We know
books

Nepoțelei mele, Elisa

Gratitudine prietenilor,
începând cu primul cititor.

Prolog

Viața din castelul care n-a existat.

Rămân carnea ta vorbitoare!

Viața, un cuvânt întâlnit și folosit atât de des, utilizat de toți, nu-și găsește o definiție generală. Pentru fiecare dintre noi, ea are povestea ei. Și totuși, cum se definește corect, științific, pe înțelesul tuturor?

Păi... științific, viața se definește a fi „un complex de proprietăți și funcții ale organismelor”. Viața se-ntinde de la dezastru până la fericire, da? Organismele vii sunt entități materiale care își mențin existența prin procese biologice, precum: reglare internă, metabolism și reproducere. Cât știm să prețuim viața când destinul ne duce-n buza prăpastiei și moartea doarme? Ce știa Aurora despre viață, despre destin, despre fericire, despre moarte?

Formele de viață cunoscute includ: plante, animale, ciuperci, alge și bacterii. Se știe, știința care se ocupă cu studiul lucrurilor vii și a fenomenelor vieții se numește biologie. Fiecare viață are în finalul ei o moarte, dar... sunt mai multe morți?

Vieți câte sunt?

Conceptul de viață cuprinde o mare varietate de semnificații. Deși au fost propuse multe definiții, nu există o descriere concludentă care să delimiteze clar distincția dintre natura vie și alte realități.

Și Aurora, cu toți membrii „clanului” Castelului de la Bălți, ca și noi, lăsăm viața să ne umble-n voia ei.

Noi doar... o trăim...

Biologia modernă definește viața în principal prin caracterizarea acțiunilor efectuate de o ființă vie: menținerea mediului intern, schimbul de materie și energie cu mediul înconjurător, creștere și dezvoltare, adaptare la mediu, răspuns la stimuli și evoluție.

Alte definiții includ, uneori, forme de viață necelulare, cum ar fi viruși și „viroizi”.

Viruşii pot fi creați de om?

Pentru ce?

Abiogeneza ce este?

Normal, „Abiogeneza este procesul natural al vieții care rezultă din materie (ne)vie, cum ar fi compușii organici simpli. Ipoteza științifică predominantă este că tranziția de la entitățile non-vii la entitățile vii nu a fost un eveniment unic, ci un proces gradual de complexitate în creștere.”

Știe Aurora asta?

Noi știm?

Se vorbește că viața pe Pământ a apărut pentru prima dată în urmă cu 4,28 miliarde de ani, la scurt timp după formarea oceanelor, în urmă cu 4,41 miliarde de ani și nu cu mult timp după formarea Pământului; acum 4,54 miliarde de ani. O spune cu litere de tipar știința.

Dar pământul când a apărut? Ce se știe despre... „nașterea” lui?

În urmă cu șazececi și ceva de ani plecasem la școală. Nașul meu, cel căruia-i port numele, Gheorghe Ciucu, mă întreba... zeflemitor:

– Ia zi, măi, finule, cum este cu pământul ăsta? Este rotund, da? Ia arată-mi tu, cum stă, mă, o minge-n aer fără să cadă? Hai, spune!

– Stă, nașule, stă! Pământul este rotund, un pic turtit la cei doi poli, ăl de deasupra și ăl de dedesubt!

– Băi, finule, nu-i mai asculta, bă, pe ăia! ăia te-nvață prostii, bă! Pământul stă pe furci, bă! Îți spun io!

Adevărat este și faptul că se folosea, ba se mai folosește încă expresia, dar cu înțeles... să-i zicem popular, cu „furcile pământului”. Câte povești nu s-ar putea (încă) crea cu aceste furci!...

Dovada... dovada... mai spune o binecunoscută vorbă a unui „academician” omorât.

Ce dovezi există?

Cele mai vechi forme de viață cunoscute sunt microfosilele de bacterii. Viața pe Pământ provine probabil dintr-o lume ARN, deși viața bazată pe ARN poate să nu fi fost prima viață care a existat.

Problema este că trebuie să știm aceste lucruri, despre lumea noastră.

Până atunci, zicem și noi ce zic oamenii de știință, dar pe bătrâni îi ascultăm când ne povestesc despre viață?

Suntem în stare să-i întrebăm și să-i ascultăm?

„Experimentul clasic Miller-Urey din 1952 și cercetări similare au demonstrat că majoritatea aminoacizilor, constituenții chimici ai proteinelor utilizate în toate organismele vii, pot fi sintetizați din compuși anorganici în condiții menite să le reproducă pe cele de pe un Pământ timpuriu.”

Cât de timpuriu?

Ne-am născut cumva mai timpuriu?

Ne-am născut mai târziu?

Rămâne omul o moleculă din aer, din zi, din noapte, din Oceanul Planetar, din Terra, sau din... extraterestru?

Da, toți și fiecare dintre noi suntem o moleculă a lumii, dar ce este cu moleculele astea?

„Moleculele organice complexe apar în Sistemul Solar și în spațiul interstelar și este posibil ca aceste molecule să fi furnizat material de pornire pentru dezvoltarea vieții pe Pământ.

De la începuturile sale primordiale, viața pe Pământ și-a schimbat mediul pe scara timpului geologic și s-a adaptat pentru a supraviețui în majoritatea ecosistemelor și condițiilor.”

În acea viață de început, a fost cumva... răutate, ură?

Când or fi apărut acestea?

„Unele microorganisme, numite extremofile, prosperă în medii extreme din punct de vedere fizic sau geochimic, condiții care sunt dăunătoare pentru majoritatea celorlalte organisme de pe Pământ.”

De-am ști toate acestea despre viață, am mai putea gândi la aspectul că trebuie s-o mai și trăim?

Bine, bine, o trăim, că de-aia suntem și niște celule ale acest uriaș pământ cu Universul lui, cu tot. Ca celulă, suntem unitatea anatomică de bază, structurală și funcțională a organismelor vii, da?

Dar ce este celula care suntem?

„Celula este considerată unitatea structurală și funcțională a vieții. Există două tipuri de celule: procariote și eucariote, ambele constând din citoplasmă închisă într-o membrană și conțin multe biomolecule precum proteinele și acizii nucleici.”

În viața terestră noi facem cât o celulă?

Suntem o celulă din întreg sistemul vieții?

Aurora reușește să rămână-n viață indiferent ce aceasta îi oferă, fără a o preocupa sistemul celular, ca și pe noi de altfel...

„Celulele se reproduc printr-un proces de diviziune celulară, în care celula părinte se împarte în două sau mai multe celule fiice.”

Avem noi grijă de celulele noastre? Ce zic „celulele” Castelului de la Bălți?

„În trecut, au existat multe încercări de a defini ceea ce se înțelege prin «viață» prin concepte învechite, cum ar fi forța odică, hilomorfism, teoria generației spontane și vitalismul, care au fost infirmate de descoperirile biologice.

Aristotel este considerat a fi prima persoană care a clasificat organismele. Mai târziu, Carl Linnaeus a introdus sistemul de nomenclatură binomială

pentru clasificarea speciilor. Of, nomenclatură! Ce termen vechi, dar actual! Și ce distanță este între vechi și actual!”

Dacă am merge până la Aristotel, de ce n-am merge și la... Castelul de la Bălți?

„În cele din urmă au fost descoperite noi grupuri și categorii de viață, cum ar fi celulele și microorganismele, forțând revizuirii dramatice ale structurii relațiilor dintre organismele vii.

Deși în prezent viața este cunoscută doar pe Pământ, ea nu trebuie să fie limitată la aceasta și mulți oameni de știință speculează existența vieții extraterestre.”

Se vorbește, da, suntem în perioade științifice avansate, despre o viață artificială.

Viața artificială ce este? Există viață virtuală?

„Viața artificială este o simulare pe calculator sau o reconstrucție creată de om a oricărui aspect al vieții, care este adesea utilizată pentru a examina sistemele legate de viața naturală.” Ce fel de viață se instaurează-n Castelul de la Bălți?

Este viața noastră o simulare, cum este „scanată” viața-n Castelul din mijlocul pădurii de la Bălți?

„Moartea, în schimb, este încetarea permanentă a tuturor proceselor biologice care susțin un organism și, ca atare, este sfârșitul vieții sale.

Extincția este termenul care descrie moartea unui grup sau taxon, de obicei o specie. Fosilele sunt rămășițele sau urmele conservate ale organismelor.”

Nu face bine Tudor că se ocupă de aceste rămășițe pentru a trage o concluzie despre originile noastre?

„De-a lungul anilor, atât viața cât și moartea au devenit subiect de studiu pentru știință, pentru oamenii de știință.”

De ce să-i intereseze viața sau moartea doar pe oamenii de știință și pe noi nu? La Castel, în vremurile lui bune, a fost viață. Viața de-atunci a murit, dar acum reînvie. Viața de la Castel trăiește?!

Trăiește prin Aurora, prin Marcel, prin Castel, prin descoperirile Bugiuleștiului, prin Tudor, omul preocupat să scoată din străfunduri istorice date științifice pentru a ne lămuri și edifica rădăcinile, o viață normală?

Are acest normal o definiție fixă după care toți să ne aliniem?

Viața și moartea sunt surori. Viața este sora mai mare a morții. Întâi a fost viața și, numai după aceea, moartea. Nu putea să fie altfel. Te naști întâi, mergi prin viață cu urcușuri și coborâșuri, cu bune, cu rele, cu păcate, cu greutăți, cu de toate, și mori când se cuvine.

Nu poți muri ca apoi să te naști, nu?

În toate țările lumii, viața și moartea au avut multiple preocupări și chiar definiții, mai ales din punct de vedere al religiilor.

„Există și o viață, dar și o moarte a obiectelor, a construcțiilor, precum există și preocupări științifice sau ale oamenilor de știință despre așa ceva.”

Aceștia, oamenii de știință, au făcut și fac eforturi pentru a aduce dintr-un trecut mai apropiat sau mai îndepărtat, la „suprafață”, date concrete pentru a ne cunoaște originile atât de controversate acum.

Și în această lucrare-document cu o latură științifică, arheologia, și un om de știință, arheolog, Tudor, fac eforturi pentru a aduce la suprafață, la zi, date cu mult mai vechi decât nașterea Mântuitorului.

„Viața este un ocean tulburat de furtună, unde valuri de zile pline de neliniști le înfrunți fără teamă și într-un târziu te ajunge moartea.

Viața, cea în care lupti cu zădărnicia, te zdrobește într-un întuneric firesc pentru că de malurile lui se sparge dangățul clopotelor și lumina asfințitului dispore.”

În viața cu zădărnicia ta și a ei nu te întrebi de ce te-ai născut pentru moarte.

Situată în inima Olteniei sprijinite de umerii lui Mircea cel Bătrân, coloanele lui Brâncuși, Cetatea Severinului, Podul lui Traian, Câmpia de la Rovine, dar și de descoperirile de la Bugiulești, mărginită de Olt, Dunăre și munții bătrâni (la nord), comuna Tetoiu geme de istorie, o istorie bătrână și ea, care dovedește că noi nu am venit de undeva, ci aici am fost.

Toată existența noastră este un castel.

*

* *

Dar... ce este un castel?

Ce reprezintă el?

Cum s-ar defini?

Păi, castelul se spune că este la origine o construcție medievală cu rol de locuință, destinată totodată să protejeze o familie nobiliară despre care acum nu se știe nimic, dar și să simbolizeze autoritatea într-un domeniu feudal, poate domeniul epocii feudale. Ca și de alte construcții foarte vechi – cetăți dacice, castre romane – nici de castele nu s-a mai ocupat nimeni.

Multe au dispărut, altele sunt în paragină, o paragină întreținută, din păcate, de autorități.

Ținând cont de faptul că această comună, Tetoiu, bogată-foc în vechi rămășițe dispărute demult, dar care prezintă o importanță documentară, culturală, istorică, merită să scoatem la suprafață, măcar în scris, importanța istorică a acesteia.

Merită pomenite aici: descoperirile de la Bugiulești, Cetatea de la Piscul Șasei, minele de aur și de sare, dar și zăcămintul de uraniu. Mai menționăm aici că, în deal, la Cearaca, locul unde se vorbește că Vlad Țepeș ar fi avut o tabără (de unde și denumirea satului Țepești), sunt rămășițe umane așezate dezordonat, unele peste altele. Și Castelul de la Bălți, o părticică a „bogăției” acestei lucrări, face față cu brio „provocărilor vremurilor de-acum”, prin ... Aurora, Marcel, Tudor și ceilalți...

Bătrânii satului spuneau asta și mai spuneau despre anumite case din sat (case foarte bătrâne